
Orkester Norden til Danmark?

En undersøgelse af
muligheden for
dansk værtskab for
Orkester Norden

Musik og Ungdom
v/ Susan Fazakerley

Forord

Nærværende rapport ”Orkester Norden til Danmark?” er udarbejdet i 2011 for Musik og Ungdom af Susan Fazakerley for den kommende værtsby, Aalborg.

Rapporten vedhæftes her i uddrag.

Udeladt er daværende arbejdsbudget og tidsplan, som ikke længere er relevant for Orkester Norden 2014.

29. september 2013

Michael Pilgaard,
General Manager

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
Forord	3
Morgendagens stjerner	4
Et signalement af en nordisk ide	4
Orkester Nordens betydning for det nordiske musikmiljø	5
Orkester Nordens betydning for værtsbyerne og værtslandet	6
De norske erfaringer	8
Orkester Norden og dansk værtskab	11
Orkester Norden og Musikkens Hus i Nordjylland	12
Organisationsplan, budget og tidsplan	14
Konklusion	22
Kilder	23

Forord

”Jeg har lært så vanvittig mye og spilt så mye fin musikk, blitt kjent med fantastiske folk og hatt det helt topp, pluss at vi fikk reise og spille i selveste Koncerthaus Berlin! Jeg kommer aldri til å glemme ON 2011, for å si det sånn! Håper vi sees til neeste år”
citatt fra deltagerevalueringen 2011

Denne rapport har som mål at afdække muligheden for dansk værtskab for det nordisk baltiske ungdoms symfoniorkester Orkester Norden i perioden fra 2013-18.

Orkestret er et nordisk projekt, der blev startet på initiativ af Svenska Rikskonserter, Lions Club og Foreningen Nordens Forbund i 1993. De første 15 år havde orkestret hjemsted i Stockholm hos Svenska Rikskonserter. I begyndelsen af årtusindet ændrede man imidlertid konceptet til en model med skiftende nordiske værter i 5 årige perioder. I 2008 flyttede orkestret derfor til Kristiansand, der har værtskabet til og med 2012.

Da denne periode nu nærmer sig sin afslutning, har kræfterne bag orkestret besluttet at undersøge muligheden for et dansk værtskab. Blandt dem er den danske afdeling af Jeunesses Musicales, Musik & Ungdom, der har taget initiativet til denne rapport. Rapporten er finansieret af Den Obelske Familiefond, som et led i konkurrencen Musikidé 2010. Der skal derfor lyde en stor tak til Den Obelske Familiefond for muligheden for at undersøge og udvikle en ide til virkelighed.

Rapporten er i praksis udført i et samarbejde mellem Orkester Norden, Musik & Ungdom og AKKS – Amatørernes Kunst & Kultur Samråd. Forstået sådan at AKKS ved Susan Fazakerley har stået for at udarbejde rapporten med konsulentbistand fra den daglige leder af Orkester Norden, Katrine Ganer Skaug, mens Musik & Ungdom har stået for projektstyring og administration.

Rapporten er baseret på historisk research, på en evaluering af erfaringerne fra Orkester Nordens nuværende værtskab samt en række afklarende samtaler med mulige interessenter i Danmark.

Der er fra starten blevet arbejdet med flere mulige modeller for et dansk værtskab, men da modellen centreret omkring Musikkens Hus i Nordjylland hurtigt fremstod som den mest bæredygtige, er rapporten koncentreret om at udvikle og realisere den.

Målet med modellen er således at skabe fundamentet til en holdbar økonomisk og organisatorisk forankring omkring et dansk værtskab, der sikrer overdragelsen af de erfaringer og det netværk, som Orkester Norden har opbygget gennem årene.

Modellen er i skrivende stund under udvikling og realiseres kun hvis den kan finde politisk og økonomisk opbakning, men der skal ikke herske tvivl om at der er både tro på og vilje til at få Orkester Norden til Danmark.

Toke Kristensen
Formand for Musik & Ungdom

Morgendagens stjerner

Det nordisk/baltiske sommer symfoniorkester Orkester Norden har eksisteret siden 1993 og repræsenterer "eliten" blandt 15-25 årige nordiske orkestermusikere. Udvalgt via optagelsesprøver rundt omkring i Norden, mødes de unge musikere fra Norden og Baltikum i sommerperioden og gennemgår et 2-3 ugers forløb med intense prøver og efterfølgende koncerter og turnévirkosomhed i selskab med de bedste lærere og dirigenter, der kan mønstres i Nordeuropa.

I denne periode får de mulighed for at udvikle sig selv, deres netværk og ikke mindst deres musik, for at prøve kræfter med de store klassiske værker og for at lære mere om den nordiske kultur og hinanden. Der er f.eks. altid både nyere og ældre nordisk orkestermusik på repertoiret.

Kendte musikere, der præger de nordiske musikmiljøer i dag, har været med i orkestret og illustrerer at Orkester Norden er en platform for morgendagens nordeuropæiske orkestermusikere og et bud på fremtidens symfoniorkestre. Rundt omkring i rapporten kan man i en række mini-portrætter møde nogle af de musikere, der har deltaget i Orkester Norden og som i dag arbejder i etablerede orkestre i Norden og Baltikum.

Sara Övinge og Ellen Nisbet

Sara og Ellen deltog i Orkester Norden i 2008 og vandt prøvespillet som solister til Mozarts Sinfonia Concertante. Senere samme år vandt duoen førsteprisen i både Bergenfilharmoniens "Årets unge musikere" og Trondhjemssymfoniorkester "Unge Talenter". Ellen arbejder i dag i Kringkastingsorkesteret ved siden af en karriere som solist og kammermusiker, mens Sara turnerer med De Norske Rikskonserters "Intro Musiker".

Et signalement af en nordisk ide

Orkester Norden blev startet på et initiativ af Svenska Rikskonsertter, Lions Club og Foreningen Nordens Forbund i 1993 og havde de første 15 år hjemsted hos Svenska Rikskonsertter i Stockholm. I begyndelsen af årtusindet blev organisationen imidlertid ramt af neskæringer og i forlængelse heraf besluttede man, at orkestret fremover skulle skifte mellem nordiske værter. I 2008 flyttede orkestret derfor til Kristiansand, hvor det har hjemsted til 2012 i et "joint venture" mellem Universitetet i Agder, Kristiansand Symfoniorkester og Kirkefestspillene i Kristiansand.

I dag er en af hovedtankerne bag Orkester Norden, at værtskabet skifter i 5 årige perioder for at styrke det nordiske samarbejde og kendskab til hinanden. En anden af tankerne er at musikerne udelukkende inviteres til at deltage ud fra kvalitetskriterier og at Orkester Norden skal kunne gennemføres uafhængig af privat økonomi. Kursus og ophold er derfor gratis, mens musikerne, undtagen dem fra de økonomisk svage lande Island og Baltikum, selv søger lokale legater og stipendier til rejsen.

Alle aktive musikere tilbydes endvidere studiepoint (ECTS point) for deltagelse i Orkester Norden. Det er med til, sammen med optagelsesprøverne og den intensive prøveperiode, at sikre høj kvalitet og motivation hos deltagerne.

I alt deltager et sted mellem 65-80 unge hvert år fordelt på de nordiske og baltiske nationaliteter. For at støtte "de nye" i det nordiske samarbejde, gælder der særlige regler for

udvælgelsen af de baltiske deltagere, der indstilles via konservatorierne i Baltikum med tre til fem studenter fra hvert land.

Sammenlagt er Orkester Nordens aktiviteter således et unikt tilbud for dem som deltager og for det lokale miljø det befinder sig i. Orkestret fungerer endvidere som netværk mellem professionelle musikere fra hele Norden både undervisere, dirigenter og musikere og ikke mindst som et netværk mellem unge musikere fra Tampere over København til Kristiansand. For mange af de unge er det desuden deres første erfaring med et musikmiljø udenfor deres eget og venskaberne varer livet ud gennem en lang musikerkarriere. Det fremgår bl.a. af den rapport om orkestret, der udkom i 2005.

Erik Arvinder (S)

Erik Arvinder var efter flere års deltagelse, Orkester Nordens koncertmester i 2008. Året efter blev han ansat i Kungliga Filharmonikerna som det yngste medlem af orkestret. Parallelt driver han sit eget produktionsfirma som arrangør for strygeinstrumenter til popindustrien.

Orkester Nordens betydning for det nordiske musikmiljø

I 2005 udkom der, i forbindelse med at Svenska Rikskonserter skulle ophøre som værter, en rapport om Orkester Norden udarbejdet på bestilling af Nordisk Kulturfond. Rapporten dækker perioden fra 1995-2004 og har som mål at kortlægge betydningen af Orkester Norden både for de enkelte musikere og indirekte for musiklivet i de berørte lande.

Rapporten bygger på interview med 482 tidligere deltagere og konkluderer at Orkester Norden havde været og var et meget vigtigt og positivt nordisk projekt for unge musikere og deres professionelle udvikling.

Blandt rapportens resultater kan nævnes at 86 % af de tidligere deltagere stadig arbejdede med musik i 2005. Af dem var 90 % professionelle musikere. Det førte iflg. Katrine Ganer Skaug bl.a. til følgende reaktion fra lederen af Nordisk Konservatorieråd Eirik Birkeland:

“...dette er i seg selv et argument for orkesterets gyldighet – et så stort prosentantall studenter som faktisk blir profesjonelle musikere kan vi slet ikke skilte med på konservatoriene! Det er vel sånn sett et vitne om at Orkester Norden samler dedikerte studenter og ikke er et ”amatørorkester” som ungdomsorkestre ofte blir likestillet med...”

For mange af deltagerne var det først og fremmest betydningen af at prøve at arbejde i et orkester der var central. Det kommer bl.a. til udtryk i følgende citat fra rapporten:

”Att få kvalificerad orkestererfarenhet, uppöva skicklighet i ensemblespel och professionellt uppförande tidigt som student var en viktig upplevelse jag inte kunnat få på annat sätt”

Orkester Norden nævnes også som en vigtig faktor for deltagerens professionelle liv og deres musikalske udvikling:

”Insåg at målet att bli en professionell musiker var inom räckhåll”

”När det var över hade de flesta av mina problem försvunnit och jag visste inte riktigt hur det gått till. Jag blev helt enkelt en mycket bättre musiker den sommaren”

Derudover har projektet stor betydning som netværksredskab. F.eks. nævner ikke mindre end 74 % at de tidligere deltagere, at de fortsat havde kontakt med nogle af de musikere de lærte at kende gennem Orkester Norden og flere af de unge var direkte inde på det øgede kendskab til de nordiske kulturer og dannelsen og styrkelsen af deres netværk:

”Öppnade ögonen för andra länders (inte minst andra nordiska) musikliv, kultur, folk och språk”

”När jeg frilansar i nya orkestrar finns där ofta någon jeg redan känner till via Orkester Norden”

”I dag arbetar jeg i en symfoniorkester och känner folk i nästan alla orkestrar i de nordiska länderna”

Der er ikke senere udarbejdet tilsvarende rapporter, men i de årlige evalueringer er deltagernes begejstring ikke til at tage fejl af. Her er et karakteristisk citat fra evalueringen fra 2011:

”The feelings that I received in those 10 days and especially in our two concerts are impossible even to comment. That was something reeeeealy special and it will stay in my best memories and in my heart for a very, very long time...”

Jesper Sejrup Clausen (DK)

Jesper spillede som kun 20 årig solistpartiet i Carl Nielsens 5. symfoni under dirigent Jorma Panula på turné i Italien med Orkester Norden i 2009. Samme år vandt han Øresunds Solistpris. Ved siden af studierne ved Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, har han været aktiv med bl.a. Copenhagen Clarinet Quartet og som solist ved Copenhagen Summer Festival. Jesper har i dag delvis base i Aalborg, bl.a. som assistent i Aalborg Symfoniorkester.

Orkester Nordens betydning for værtsbyerne og værtslandet

Der er desværre ikke lavet nogle undersøgelser af betydningen af Orkester Norden for værtsbyerne i form af f.eks. øget kendskab til byerne, øgede indtægter i sommerperioden, flere turister, flere hotelovernatninger etc.

Det der kan dokumenteres er at antallet af elever fra værtslandet stiger i den periode landet er vært. Det er f.eks. tydeligt i Norge, hvor man i 2008 har 10 norske deltagere og i 2010 har 18. Det fører til følgende konklusion i den årlige rapport fra 2010:

”De fleste søkere kommer fortsatt fra Sverige, men også Norge hadde i år et høyt antall søkere. Orkester Norden har ikke egentlig en kvoteringspolitikk, dermed følger en naturlig overvekt i antall svenske og norske studenter som resultat. Årsaken til dette antas være ONs tidligere 15-årige drift i Stockholm og et mer utbredt kjennskap til orkesteret i Sverige. Likeså har kjennskapen til Orkester Norden i Norge økt kraftig de siste tre år”

Denne tendens er fortsat i 2011, hvilket får den daglige leder af Orkester Norden, Katrine Ganer Skaug til at konkludere at et øget nationalt kendskab til orkestret fører til flere nationale deltagere og dermed styrker især værtsbyen- og værtslandets musikmiljø. Derudover har orkestret ifølge Katrine Ganer Skaug betydning for værterne på følgende niveauer uden at det dog er dokumenteret:

- *Det supplerer det lokale kulturliv med et tilbud på internationalt niveau.* I kraft af at orkestret tiltrækker nordiske talenter og er et eliteprojekt på alle niveauer er orkestrets koncerter, workshops og master classes af høj kvalitet.
- *Orkestrets lokale koncerter, master classes og workshops er indhold til koncertsale, offentlige pladser og spillesteder og sikrer kulturaktiviteter i sommerperioden.* I Kristiansand har orkestret udover en eller flere store koncerter afholdt mindre kammerkoncerter både udendørs og indendørs til glæde for byens borgere og turister.
- *Det fører via de studerende, deres familier og Orkester Nordens netværk til et øget kendskab til værtsbyen både nationalt og internationalt, herunder i musikmiljøet.* Dette fremgår med tydelighed af de årlige deltagerevalueringer og den tidligere nævnte rapport fra 2005.
- *Orkestret er rekrutteringsgrundlag for de lokale og nationale symfoniorkestre.* Dette har været særligt vigtigt i Kristiansand, hvor man i værtsperioden har befundet sig i en fase med en øget indsats på det klassiske felt frem mod åbningen af et nyt koncerthus i 2012 afspejlet i en optrapning af ansættelser i Kristiansands Symfoniorkester.
- *Det præsenterer musikinteresserede børn/unge for forbilleder, som kan øge interessen for den klassiske musik.* Selvom Orkester Norden foregår i sommerferieugerne, hvor musikinstitutionerne ikke har undervisning, har man i Kristiansand med held allieret sig med lokale lærerkræfter og dermed fået en gruppe elever og studerende fra hhv. kulturskole og konservatorium til at overvære orkestrets prøver og koncerter. I 2011 gik også startskuddet til et sommerkursus for elever i alderen 5-15 år på klassiske instrumenter fra hele regionen under navnet ”Sommersymfoni”. Orkester Norden og Sommersymfoni samarbejder om fælles instruktørkræfter og giver kammerkoncerter af uformel karakter. Det er en stor inspiration for de lokale deltagende musikskolelever at være sammen med ældre unge, der spiller på så højt plan, og det har været med til at styrke den lokale rekruttering.
- *Det øger aktivitetsniveauet og bredden i det lokale fagmiljø.* I Kristiansand har undervisningskræfter fra den klassiske linje på konservatoriet (der er under Universitetet i Agder) og Kristiansand Symfoniorkester i det omfang det har været naturligt, været draget ind i Orkester Nordens aktiviteter med timeundervisning på for eksempel biinstrumenter. Dette har ført til et tæt samarbejde mellem sommerperiodens nordiske og det sæson-prægede lokale fagmiljø.

Sammen med tilstedeværelsen af en ambitiøs stab, har alle disse niveauer iflg. Katrine Ganer Skaug øget bevidstheden omkring klassisk musik som en farbar uddannelsesvej og styrket optimismen omkring den klassiske musik linjes eksistens på konservatoriet i Kristiansand. Det sidste er særlig vigtigt, da der i 2008, det år Orkester Norden kom til Kristiansand, blev fremlagt et forslag om at nedlægge den klassiske linje til fordel for en enerådende rytmisk på konservatoriet. Dette forslag er iflg. hende i dag svækket – bl.a. pga. af Orkester Nordens tilstedeværelse.

Erik Heide (S)

Erik deltog i Orkester Norden igennem flere somre i 90erne og blev inviteret tilbage som instruktør for 1. violinerne i 2009 og 2010. Erik er i dag ansat som koncertmester i RUO – DR Underholdnings Orkester og Sjællands Symfoniorkester, er en af skandinaviens mest eftertragtede kammermusikere og medlem af bl.a. Ondine Trio og Diamantensemblet. Han underviser fast på Det Kgl. Danske Musikkonservatorium.

De norske erfaringer

Det var nogle af fordelene ved et værtskab for et projekt som Orkester Norden, men der er naturligvis også udfordringer, som kommer til udtryk i erfaringerne fra den norske værtsperiode.

I tiden i Norge er Orkester Norden blevet ejet og drevet af et "Joint Venture" bestående af Universitet i Agder, Kristiansand Symfoniorkester og Kirkefestspillene i Kristiansand, der ejer orkestret indtil det overtages af nye ejere. Universitet i Agder fungerer som administrator og er den eneste af de nuværende ejerne der bidrager med direkte økonomisk støtte til orkestret, mens de øvrige alene bidrager med tjenesteydelser, der dog er omfattende og har form af gratis adgang til koncertsal, prøvelokaler, nodearkiv og pedeller mm.

Iflg. Katrine Ganer Skaug har det været en fordel at have en stor statslig institution i ryggen som administrator især i opstarten af et så relativt ambitiøst projekt. Det har også været afgørende for projektets likviditet og er at sammenligne med den sikkerhed som Svenska Rikskoncerter ydede i tiden i Sverige. Det har imidlertid hele tiden ligget i aftalen, at Orkester Norden efter 5 år i Kristiansand skulle "gå i nul" uden hverken under- eller overskud.

Øverste ansvarlig for orkestret i Kristiansand er en bestyrelse der består af seks medlemmer, to fra hver af ejerne, der mødes en gang om måneden og har det overordnede økonomiske ansvar.

Derudover er der knyttet et rådgivende organ til orkestret. Det består af repræsentanter for de oprindelige initiativtagere: Foreningen Nordens Forbund og Lions Club samt repræsentanter fra nordiske ungdomsmusikorganisationer, heriblandt Musik & Ungdom fra Danmark. Rådet mødes to gange om året og bidrager til Orkester Nordens forankring i det politiske og musikalske miljøer i Norden og som ambassadører for orkestret. Det rådgivende organ har desuden i den norske værtsperiode, været udvidet med norske repræsentanter fra de ovenævnte organisationer for at styrke informations flowet lokalt.

I det daglige ledes orkestret i Kristiansand af en kunstnerisk- og en daglig leder, hvis tidsforbrug er meget svingende igennem året. Herudover er der i sommerperioden ansat en producent, en orkesterregissør og en afviklingsassistent. Omfanget af staben varierer og

afhænger af hvor mange tjenesteydelser ejerinstitutionerne i perioder har kunne yde og på hvor tæt samarbejdet har været.

Katrine Ganer Skaug anbefaler dog at orkesteret uanset størrelsen på de ydelser der er til rådighed og på ambitionsniveauet, ideelt set drives på mindst 1,5 stilling pr. år med ad hoc assistance til at varetage de skiftende opgaver med produktionsledelse, turnékoordination, værtskabsfunktioner og pressekontakt.

Mht. den kunstneriske ledelse har Orkester Norden gennem årene haft to forskellige modeller. I tiden i Sverige var henholdsvis Esa-Pekka Salonen og Okko Kamu kunstneriske ledere. Begge dirigenter uden at de dog dirigerede orkestret andet end ved et par anledninger. De var heller ikke egentlig aktive i programlægningen, men var som ansvarshavende på det faglige felt mere fanebærere og ambassadører for projektet. Deres rolle var med andre ord at sammenligne med dagens chefdirigenter i professionelle orkestre og selve programlægningen blev i høj grad organiseret af Svenska Rikskonserter i samarbejde med instruktørene.

Da Rolf Gupta i forbindelse med flytningen til Kristiansand overtog posten som kunstnerisk chef i 2008 fik Orkester Norden en kunstnerisk leder som i en helt anden grad var "hands on". Rolf Gupta har f.eks. lagt programmerne i tæt samarbejde med både den daglige leder og instruktørerne, og i de sidste tre år trådt til på dirigentpulten.

I perioden i Norge har man altså valgt at nedtone ambitionen om årligt at have store nordiske/internationale gæstedirigenter. I stedet har man valgt at fokusere på hvad man har kunnet opnå fagligt ved at benytte sig af de ressourcer man har haft til rådighed. Det hænger bl.a. sammen med at en af visionerne for det norske værtskab har været at orkesteret skal spille hovedrollen - ikke en stor dirigent. Det har været en konstant balancekunst mellem lokale ressourcer og forventningen om internationale ambitioner. Valget om at lade Gupta spille en større rolle, har givet en positiv tæt kontakt mellem den kunstneriske leder og deltagerne, og til en vis grad vasket bort de mere konservative skel mellem en "maestro" og et orkester. Guptas omfattende netværk, kunstneriske teft og internationale ry har bidraget til et positiv omdømme og har hjulpet i det mere langsigtede netværkssamarbejde.

Hvad en fremtid i Danmark vil indebære af kunstneriske valg og visioner for orkestret, vil naturligvis være op til en evt. ledelse og den kunstneriske chef. Men iflg. Katrine Ganer Skaug er det vigtigt at få den kunstneriske vision på plads så tidligt som muligt i forløbet i et samspil med de økonomiske rammer, da det sætter "overligggeren" for alt andet i projektet. Mht. økonomien har man i værtsperioden i Norge arbejdet med en økonomi på ca. 3. mio. kr. årligt inkl. tjenesteydelser fra ejerne. I 2011 gennemførte man dog årets program på et langt mindre budget som følge af tab af en sponsor.

I hele perioden har grundstammen i økonomien været udgjort af en bevilling på 1 mio. kr. fra Nordisk Ministerråd, der fra 2011 kom "på budgettet" efter at have været truet siden 2007, hvor man omorganiserede de store nordiske støttereformer. I praksis betyder det at Orkester Norden nu er sikker på disse midler, så længe der *ikke* sker ændringer i de politiske prioriteringer – også under evt. dansk værtskab. Dette kræver dog iflg. Katrin Olafsdottir fra Foreningens Nordens Forbund en kontinuerlig god kontakt og synliggørelse af Orkester Norden overfor Nordisk Ministerråd.

Udover tilskuddet fra Nordisk Ministerråd har økonomien i Norge været strikket sammen af offentlige og private tilskud. De offentlige tilskud er i dag fra hhv. Kulturrådet, Kristiansand Kommune og Fylkes Kommunen, mens de private tilskud kommer fra Lions Klubberne og lokale firmaer. Især Lions Klubbernes bidrag er væsentlige og udgør 3.000 sv. kr. i tilskud pr. deltager (undtaget er dog deltagerne fra Baltikum). Et tilskud der vil blive videreført under et evt. dansk værtskab og svarer til omkring 150.000 kr. årligt.

Iflg. Katrine Ganer Skaug er den helt store udfordring omkring Orkester Norden i det daglige, som i så mange kulturprojekter, at sikre økonomien via fundraising samtidig med at kurser, koncerter og turnéer planlægges og afvikles. I den forbindelse understreger hun vigtigheden af at den daglige ledelse kan arbejde langsigtet med flerårige planer og tilskud.

Samtidig er det iflg. hende vigtigt at man får ansat den daglige leder i god tid. Dette skete desværre ikke i Norge, hvor man kom for sent i gang med projektet og da man samtidig ikke ville springe et år over pga. de usikre tider i kølvandet på finanskrisen og det merforbrug der ville være en følge heraf, var starten med hendes ord "ikke optimal".

I tiden i Norge har Orkester Norden i det hele taget arbejdet med færre midler end man gjorde i tiden i Sverige og med andre prioriteringer. I stedet for at satse på kvantitative mål som et større orkester, en længere kursusperiode og en længre turné, har man med stort held satset på at have en klar kunstnerisk vision og spidskompetance på alle niveauer. Katrine Ganer Skaugs erfaring er således at hvis musikerne møder professionalitet og dedikation i alle led, kommer de gerne tilbage år efter år.

Det var nogle af de erfaringer man har gjort sig i tiden i Norge. Derudover skal de evt. kommende danske værter være opmærksomme på, at der er en helt særlig udfordring knyttet til det at skifte værtsland, der handler om bedst muligt at sikre en ny organisatorisk forankring omkring værtskabet.

I den sammenhæng er det iflg. Katrine Ganer Skaug at foretrække at den kunstneriske vision og organisationen er på plads inden man ansætter en daglig leder, herunder at man helt konkret ved hvem der har ansvaret for at udføre f.eks. fundraising indtil den daglige leder er ansat.

Det er også afgørende, at man sikrer den lokale forankring af projektet i form af f.eks. klassiske musikaktiviteter for børn og unge og arbejder på at få etableret et godt lokalt netværk omkring det med lokale interessenter.

Og så er det ikke mindst vigtigt at få overført projektets værktøjer fra Norge. Det handler helt konkret om at få overdraget orkestrets hjemmeside, markedsføringsapparat, instruktør-, underviser- og dirigentnetværk, erfaringerne mht. planlægning, tidsplaner og afvikling samt kontakten til orkestrets rådgivende organ.

Sidst men ikke mindst er der endnu en udfordring for kommende værter knyttet til at få afklaret hvem der ansvaret for Orkester Nordens videre skæbne. For en udenforstående kan det nemlig virke lidt tilfældigt, at Musik & Ungdom har taget ansvaret for at finde et dansk værtskab for den næste 5 årige værtsperiode – og denne tilfældighed er næppe hensigtsmæssig i forhold til projektets langsigtede forankring og videreførelse.

Santa Vizine (LV)

Santa var gruppeleder i Orkester Nordens branchegruppe i 2008, og inviteret igen året efter. Da måtte hun imidlertid afslå fordi hun var blevet headhuntet til et af Europas mest eftertragtede eliteensemble Kremerata Baltica.

Orkester Norden og dansk værtskab

Med de norske erfaringer i baghovedet stod det hurtigt klart at én model for dansk værtskab var mere bæredygtig end de andre. Det var modellen centreret omkring Musikkens Hus i Nordjylland. For en god ordens skyld skal de alternative muligheder, der er blevet undersøgt dog kort nævnes.

Det blev i første omgang undersøgt om det var muligt at knytte Orkester Norden til DUEN, det tidligere DRUEN DRs ungdoms symfoniorkester, men selv om det synes oplagt med en eller anden form for samarbejde imellem de to ungdomsorkestre, lå det ikke lige i kortene at knytte projekterne sammen da DUEN i lighed med Orkester Norden befinder sig i en fase, hvor orkestret søger videreførelse.

Dernæst blev det undersøgt om det var muligt at knytte projektet til ansøgningen om Sønderborg som Kulturborg i 2017, men i denne sammenhæng passede tidshorizonten ikke, da Orkester Norden søger en vært for en 5 årig periode. Men også her synes det oplagt f.eks. at samarbejde om at afholde en eller flere koncerter med Orkester Norden i Sønderborg i 2017.

Fra starten var der endvidere mange faktorer der pegede på et værtskab centreret omkring Musikkens Hus i Nordjylland, som i overskriftsform kan sammenfattes til nedenstående:

- Med Musikkens Hus i Nordjylland, der efter planen skal stå klar i 2013, har Aalborg de nødvendige øve- og koncertfaciliteter for projektet.
- Derudover findes der en række oplagte ejere/partnere til et dansk værtskab i form af brugerne af Musikken Hus, der udgøres af Det Jyske Musikkonservatorium, Aalborg Universitet, Aalborg Symfoniorkester (og Aalborg Kommune) og herudover partnere som Aalborg Kommunes eventsekretariat, Aalborg Events.
- Disse interessenter har til sammen den nødvendige organisation, administration og markedsføringsapparat samt den nødvendige musikfaglige indsigt og erfaring, der skal til for at planlægge og afvikle opgaven.
- Der er gode gode og billige transportforbindelser til Aalborg og omegn med fly, tog, bus og færge.
- Aalborg er en universitetsby med 11.000 studerende og har dermed adgang til billige indkvarteringsmuligheder i sommerperioden.
- Der er flere lokale Lions Klubber i Aalborg, der via Lions Denmark, kan videreføre opbakningen til projektet.
- Der findes både offentlige og private lokale og regionale puljer og fonde at søge i Nordjylland, samt mulige sponsorer.

Desuden står et nyt koncerthus, som Musikkens Hus i Nordjylland, overfor en række glæder og udfordringer, som et projekt som Orkester Norden kan være med til at løfte: Hvordan fylder man de store sale med publikum i alle aldre? Hvordan øges entusiasmen for det klassiske repertoire? Hvordan sikres bredden i tilbuddet og fremtidsperspektivene?

Et ungdomsorkester kan på mange måder bidrage til opbygningen af en bys musikliv hvad angår den musikalske fødekæde og infrastruktur, da det vil kunne udfylde rollen som "the missing link" mellem både de helt unge kultur- og musikskoleelever og de professionelle ansatte musikere - og mellem scene og sal. Ved f.eks. at fremhæve de personlige historier og talentet hos de unge musikere, vil man have et helt andet effektivt virkemiddel overfor en ung publikumsmasse. Samtidig repræsenterer et ungdomsorkester en vitalisering af det

professionelle miljø, da det kommer i kontakt med mulige rekrutter som - hvis erfaringen er god - bliver ambassadører for de nye faciliteter – og måske en dag daglige brugere af dem.

Björn Nyman (FIN)

Björn deltog igennem flere somre i Orkester Norden i 90erne. I dag er han ansat som soloklarinetist i Kringkastingsorkesteret i Norge. Björn er også en af skandinaviens mest eftertragtede kammermusikere og solister. Han underviser fast på Norges Musikkhøyskole og har fungeret som instruktør for ON siden 2009.

Orkester Norden og Musikkens Hus i Nordjylland

For at afdække mulighederne for et dansk værtskab centreret omkring Musikkens Hus i Nordjylland blev der efter en kort afsøgning af forhåndsinteressen i efteråret 2011 afholdt 8 møder med en række nøglepersoner, der repræsenterer kredsen af interessenter omkring Musikkens Hus samt Foreningen Nordens Forbund, Orkester Nordens daglige ledelse og Musik & Ungdom. Møderne afspejlede en stor interesse for at få Orkester Norden til Aalborg og det førte til afholdelsen af et fællesmøde den 17. november 2011. Ved dette møde deltog repræsentanter fra:

- Det Jyske Musikkonservatorium
- Aalborg Symfoniorkester
- Aalborg Kommune
- Region Nordjylland
- Aalborg Events
- Lions Denmark
- Musik & Ungdom

Musikkens Hus deltog ikke da den kommende direktør Lasse Rich Henningsen først er ansat fra 1. april 2012 og der endnu ikke er nedsat en driftsbestyrelse for huset. Aalborg Universitet deltog heller ikke, men havde inden mødet tilkendegivet at de i princippet bakker op om projektet og Katrine Ganer Skaug blev i sidste øjeblik forhindret.

Til mødet havde rapportens pennefører udarbejdet et forslag til en organisationsmodel baseret på de norske erfaringer og de 8 møder med interessenterne, samt et budget baseret på det norske udgiftsniveau og en tidsplan for den første tid, der skulle sikre at der blev taget hånd om projektets videre forløb.

På mødet diskuterede deltagerne forslaget og blev enige om at arbejde videre med projektet med udgangspunkt i følgende beslutninger og arbejdsgang:

- *Orkester Norden i Aalborg 2014-2019*
Det stod hurtigt klart at det næppe var realistisk at gennemføre Orkester Norden i Aalborg med start allerede i 2013. Dette skyldes dels at driftorganisationen om Musikkens Hus endnu ikke er fuldt etableret, men også et vist usikkerhedsmoment i forbindelse med byggeriets færdiggørelse og en formodning om at arbejdskraft og

ressourcer i 2013 vil være rettet mod at få det nye hus til at fungere. Denne beslutning indebærer på den positive side, at der er en længere planlægningshorisont for et dansk værtskab, men samtidig at det skal afklares hvad man gør i 2013. Den mulige værtsperiode i Aalborg hedder således 2014-19.

- *Afklaring af ejerskabet*
Det var også vigtigt for mødets deltagere at der på længere sigt sker en afklaring af det nordiske ejerskab af Orkester Norden, således at det er tydeligt hvem der har ansvar for videreførelsen af orkestret. Herunder blev det besluttet at undersøge muligheden for at finde et mere permanent ejerskab til projektet (udenfor de skiftende værter) med henblik på et at forankre projektets historik, netværk, erfaringer og kompetencer centralt.
- *Nedsættelse af en arbejdsgruppe*
Derudover besluttede deltagerne på mødet at nedsætte en arbejdsgruppe med repræsentanter fra Aalborg Kommune, Aalborg Symfoniorkester og Det Jyske Musikonservatorium med Musik & Ungdom som tovholder. Denne gruppe skal i løbet af foråret 2012 afdække i hvilken grad Musikkens Hus kan indgå i projektet og om der kan findes henholdsvis politisk og økonomisk opbakning til det. Det sidste i form af flerårige tilskud, der anses som en forudsætning for projektets levedygtighed.
- *Udarbejdelse af en organisationsplan*
Hvis der findes politisk og økonomisk opbakning til projektet, er det herefter planen at arbejdsgruppen skal udarbejde en organisationsplan tilpasset forholdene i Aalborg. Da der fra starten skal arbejdes på at sikre den lokale forankring af projektet var der forslag om at inddrage kulturskolerne i en evt. fremtidig bestyrelse.

Status efter mødet er således at arbejdsgruppen nu arbejder videre med at afklare den politiske og økonomiske opbakning til projektet, mens de øvrige punkter afklares. I praksis betyder det at arbejdsgruppen mødes første gang i løbet af december 2011 og formodentligt vil have afsluttet sit arbejde inden udgangen af april 2012, hvorefter en endelig beslutning om dansk værtskab i 2014-19 tages.

Samtidig vil Katrine Ganer Skaug indenfor den nærmeste fremtid bede de nuværende ejere i Kristiansand om at tage stilling til om de kan/vil forlænge deres værtsperiode med et år og fremlægge ønsket om at finde en mere permanent ejer for det rådgivende organ, hvor man umiddelbart finder de mest oplagte kandidater til den rolle.

Slutteligt har man fastlagt de prelimære datoer for den evt. første afvikling af Orkester Norden i Danmark i 2014. Dette af hensyn til den langsigtede programlægning for Musikkens Hus, der p.t. varetages af den konstituerede musikchef for Aalborg Symfoniorkester, Jan Kvistborg. Datoerne er: 21. juli – 5. august 2014.

Organisationsplan, budget og tidsplan

På baggrund af det oprindelige forslag til en organisationsplan og de ønsker der blev fremsat på mødet den 17. november 2011 er der udarbejdet et udkast til en organisationsmodel, som kan fungere som inspiration for arbejdsgruppens videre arbejde. Derudover er der udarbejdet et budget, der løbende kan justeres i takt med at projektet bliver en realitet og en tidsplan med milepæle, der kan fungere som succeskriterier eller huskeliste for projektets praktiske gennemførelse.

Organisationsmodellen er udarbejdet under forudsætning af at følgende interessenter indgår projektet som partnere i et eller andet omfang:

- Musikkens Hus (ikke bekræftet)
- Aalborg Symfoniorkester
- Det Jyske Musikkonservatorium
- Aalborg Universitets musikuddannelse
- Aalborg Kommune
- Aalborg Events
- Lions Denmark
- Kulturskoler i Nordjylland (ikke bekræftet)

Organisationsmodel for Orkester Norden i Aalborg

Der oprettes efter norsk forbillede en projektorganisation, der rent administrativt tilknyttes en af projektets ejere med den forudsætning at projektet skal "gå i nul" efter den 5 årige periode.

Organisationen ledes af en bestyrelse/styregruppe der repræsenterer de formelle partnere i projektet og som har det overordnede ansvar for projektet.

Hertil knyttes det allerede eksisterende rådgivende råd som sparringspartner – i en lidt mere aktiv model end den nuværende norske.

Med reference til bestyrelsen ansættes en kunstnerisk chef på honorar samt faglig kvalificeret arbejdskraft hentet fra interessenters stab ansat/frikøbt til arbejdet med Orkester Norden. Det sidste blev anset som både realistisk og en god ide af deltagerne på mødet den 17. november, da interessenternes personale tilsammen har den faglige kompetence som projektets gennemførelse kræver, samtidig med at det vil styrke deres engagement og medejerskab i projektet.

Bestyrelse/styregruppe

Der nedsættes en bestyrelse/styregruppe der sidder for hele den 5 årige periode og repræsenterer de formelle partnere i projektet. Følgendes sammensætning af bestyrelsesmedlemmer foreslås:

1. repræsentant fra Musikkens Hus
1. repræsentant fra Det Jyske Musikkonservatorium

1. repræsentant fra Aalborg Symfoniorkester
1. repræsentant fra Aalborg Kommune
1. repræsentant fra Kulturskoler i Nordjylland
1. repræsentant udpeget af det rådgivende organ for Orkester Norden

De fem første sidder for hele perioden pga. deres direkte rolle i og konkrete bidrag til projektets gennemførelse. Blandt disse findes formanden. Den sidste repræsentant i bestyrelsen udpeges af det rådgivende organ, der repræsenterer de oprindelige initiativtagere og lokale interessenter i projektet. Dette først og fremmest for at sikre den nordiske dimension i bestyrelsesarbejdet, herunder kontakten til det nordiske netværk og det nordiske lobbyarbejde.

Det rådgivende organ

Det rådgivende organ etableres efter norsk forbillede med en blanding af nordiske og lokale interessenter, der bidrager til projektet. I modsætning til nu pålægges det dog opgaven med at videreføre Orkester Norden på lang sigt. Det vil sige at det er det rådgivende organ der har ansvar for i god tid at finde kandidater til rollen som nye værter eller initiere at der kan bydes ind på værtskabet fra interesserede byer/områder i Norden.

De nordiske repræsentanter, der skal sikre det nordiske lobbyarbejde samt forankringen til det nordiske musikmiljø, er fortsat:

- Kristin Ólafsdóttir, generalsekretær Foreningen Nordens Forbund
- Lennart Fridén, ordfører Lions Club Sentralstyre i Sverige eller hans afløser.
- Eirik Birkeland, ordfører Nordisk Konservatorieråd
- Toke Kristensen, Musik & Ungdom, JM Danmark
- Terje Winther, De Unges Orkester Forbund, Norge
- Bosse Rydberg, Musikalliansen Stockholm, Sverige

Derudover udvides det rådgivende organ med en finsk repræsentant, da der p.t. savnes en bedre kontakt det finske musikmiljø.

De lokale repræsentanter der skal sikre forankringen til det lokale miljø i Aalborg foreslås at være:

- Lions Club Aalborg
- Lokale sponsorer og fonde
- Repræsentanter fra det lokale musik- og kulturmiljø

Det rådgivende organ mødes fortsat formelt to gange om året, men bør bruges mere aktivt af evt. projektansatte i markedsføringen og synliggørelsen af projektet både nordisk og lokalt.

Den daglige ledelse

Der ansættes en kunstnerisk chef, så hurtigt som det er økonomisk muligt. Den kunstneriske chef skal ideelt set tegne orkesterets overordnede kunstneriske profil og sætte navne på ønskerne til det årlige kursus- og koncertprogram, samt dirigere og undervise i selve kursus- og koncert forløbet. I en ønskeverden er der således tale om en person der favner bredt og både kan udfylde rollen som "faderfigur" og være garant for et højt kunstnerisk niveau.

Til at lede det daglige arbejde ansættes en eller flere projektledere, der hentes fra interessenternes stab. Dennes eller deres opgaver bliver at:

- varetage den daglige ledelse af projektet herunder det nordiske lobbyarbejde i samarbejde med det rådgivende organ
- at sikre fundraising, indgåelse af sponsoraftaler og publikumsarbejde i samarbejde med Aalborg Events
- at udvikle aktiviteter der inddrager det lokale musikmiljø i samarbejde med Nordjyllands Kulturskoler
- at stå for den mere overordnede del af det logistiske arbejde i forbindelse med planlægning og afvikling af auditions, kursus, koncert og turné.

Stillingen kan evt. deles i to (en drifts- og økonomiorienteret og en aktivitets- og markedsføringsorienteret stilling), men det fordrer en klar ansvarsfordeling og en høj grad af indbyrdes koordination mellem lederne.

Derudover skal der i de perioder hvor det er nødvendigt ansættes diverse produktionsassistenter og afviklere, der har ansvaret for den praktiske planlægning og gennemførelse af auditions, kursus, koncert og turné. Herunder indgåelse af kontrakter med de ad hoc ansatte og samarbejdspartnere.

Selve administrationen af projektet forudsættes i denne model lagt ind under en af de formelle partners organisationer, men med mulighed for aflønning af bogholderi og revision, mens markedsføringen i praksis udføres af Aalborg Events.

Udkast til budget for Orkester Norden for 2012/13/14

Med udgangspunkt i ovenstående organisationsmodel er der udarbejdet et udkast til et arbejdsbudget for perioden fra nu til og med den første afvikling af Orkester Norden i Aalborg i sommeren 2014. Budgettet kræver selvfølgelig en løbende justering, som projektet realiseres og der kommer mere præcise "danske" tal på udgifter og indtægter. Derudover indgår følgende tjenesteydelser fra projektets interessenter som en forudsætning for arbejdsbudgettet:

Musikkens Hus:

- Gratis leje af koncertsal til prøver og koncerter
- Gratis arbejdsplads til daglig leder og produktionsleder
- Gratis billetsalgs personale ved koncerter
- Gratis foyer personale ved koncerter
- Gratis pedeller/vagter

Det jyske Musikkonservatorium:

- Gratis øvelokalefaciliteter
- Gratis administration af ECTS-point
- Underviser-netværk i DK og Norden
- Netværk til brug for auditions

Aalborg Symfoniorkester:

- Gratis øvelokalefaciliteter
- Gratis nodearkiv med personale
- Gratis nodestativer og stole
- Undervisere til master class
- Faglig ekspertise til auditions

Aalborg Events:

- Hjælp til markedsføring
- Hjælp til billig overnatning
- Hjælp til billig lokal transport
- Kontakt til sponsorer
- Udarbejdelse af sponsorplan
- Deltagelse i indledende fundraising

Konklusion

Når det sidste punktum sættes i denne rapport er arbejdet med at finde dansk værtskab for Orkester Norden midt i en process, hvis endelige resultat ikke kendes endnu. Meget skal falde på plads inden det med sikkerhed bliver Danmark, Aalborg og Musikkens Hus i Nordjylland der bliver værter for Orkester Norden i perioden fra 2014-2019. Orkestret skal finde hjemsted i 2013, der skal findes politisk og ikke mindst økonomisk opbakning til værtskabet i Aalborg, der skal etableres en organisation omkring projektet der passer til Aalborg og ansvaret for videreførelsen af projektet skal afklares. Hvis og når man når så langt, skal der etableres en dritsorganisation og erfaringerne og værktøjerne fra Kristianssand skal overdrages til de nye værter, der skal igang med langtidsplanlægningen af kursus, koncerter og turné.

Men samtidig kan der ikke herske tvivl om at interessen for at få orkestret til Aalborg er endog meget stor. Ikke mindst fordi projektet passer mere end godt til en by med fokus på kultur, der samtidig står overfor at skulle opbygge en infrastruktur omkring byens nye musikhus. Det sidste både i forhold til at udvikle den musikalske fødekæde og et publikum. I den forbindelse er Orkester Norden et gavmildt projekt, der selvfølgelig koster noget for sine værter, men som også giver meget tilbage både til dem og musikmiljøet i værtsbyen og værtslandet.

Der er ingen tvivl om at Aalborg og Musikkens Hus kan løfte opgaven, hvis blot en række forudsætninger i form af en basisøkonomi er på plads. Spørgsmålet er blot om der kan findes den nødvendige politiske og økonomiske opbakning til projektet. Det vil den nærmeste fremtid forhåbentligt vise.

Susan Fazakerley, november 2011

Kilder

Litteratur:

Orkester Norden 1995-2004 – Utvärdering udgivet af Rikskonsorter og Nordisk Kulturfond

Orkester Norden Projektplan 2008-2012

Orkester Norden – Rapport 2008

Orkester Norden – Rapport 2009

Orkester Norden – Rapport 2010

Orkester Norden – Rapport 2011

Deltagerevaluering – 2011

Separate møder:

Katrine Ganer Skaug, daglig leder af Orkester Norden

Michael Bundgaard, vicerector for Det Jyske Musikkonservatorium

Lis Rom Andersen, Kultur- og fritidschef, og Anders Dalsgaard Hansen, musikkonsulent i Aalborg Kommune

Jan Kvistborg, konstitueret musikchef for Aalborg Symfoniorkester og Sonja Abildgaard, produktionskoordinator og sekretær

Finn Rindom Madsen, kulturkonsulent for Region Nordjylland

Søren Thorst, direktør for Aalborg Event

Katrin Olafsdottir, generalsekretær i Foreningen Nordens Forbund

Toke Kristensen, formand i Musik & Ungdom